

STRONNICTWO PAŃSTWOWE.

Odezwa.

Przeżywany dziś moment dziejowy ma dla nas Polaków donioślejsze, niż dla innych narodów, znaczenie: przyszłość narodu i państwa polskiego dziś się wykuwa, a obecne pokolenie powołane jest do trudnej, lecz radosnej pracy — budowania zrębów narodowego domu.

Historyczny rozwój wypadków stawia nas wobec zadań, które wymagają zbiorowej, rozważnej decyzji i zbiorowego, śmiałego czynu; tymczasem brzemienna wielką względem Ojczyzny odpowiedzialnością chwila zastała nas rozproszonymi i nieprzygotowanymi.

Rozproszone siły narodu skupiać i do wspólnego celu kierować, w nieprzygotowanych świadomość rzeczywistości i celów budzić i utrzymywać, drogę postępowania im wykreślać i do pracy nad odbudowaniem państwa organizować — taki jest niezaprzeczalnie obowiązek chwili.

Tak też rozumie swe zadanie Stronnictwo Państwowe; pragnie ono zespolić poszczególne wysiłki, aby skuteczność dotychczasowych poczynań spotęgować, a hasłu aktywizmu nadać żywe, realne wcielenie.

Pracę swoją S. P. opiera na następujących programowych zasadach.

* * *

Wytworzenie żywotnego, zdolnego do rozwoju, silnego państwa, uważamy za zasadniczy postulat polityki polskiej obecnej chwili, za najpilniejszą potrzebę narodu polskiego i rekojmię jego przyszłej pomyślności.

Sila i potęga państwa — jest to cel wyraźny, do którego zdążać będzie działalność Stronnictwa Państwowego, a zarazem kryterjum, którem stronnictwo kierować się będzie przy ocenie objawów życia politycznego i społecznego, i określaniu swego względem nich stanowiska.

* * *

Ziemie byłego zaboru rosyjskiego, oderwane od Rosji, winny być podstawą terytorjalną Państwa Polskiego. Ale Polskę, zamkniętą w granicach Królestwa Kongresowego, uważamy za organizm nieżywy i słaby tak pod względem ekonomiczno-społecznym, jak i politycznym. Polska w takich granicach byłaby pozbawiona możności regulowania kwestji agrarnej drogą wewnętrzną kolonizacji, nie byłaby w stanie oprzeć swej produkcji przemysłowej na rynku wewnętrznym; nie posiadałaby jednocześnie siły dostatecznej, aby zachować stałą linię polityki zewnętrznej. Posunięcie Polski na wschód i osiągnięcie tam naturalnych granic, uważamy za niezbędny warunek żywotności Państwa Polskiego.

Uznając, że front bojowy Polski leży na wschodzie, pragniemy w interesie polskiej racji stanu, przymierza z naszymi sąsiadami od Zachodu: Austro - Węgrami i Niemcami.

Pomni swobód narodowych, z jakich od dłuższego czasu korzystała Galicja pod berłem Habsburgów i tradycyjnej przyjaźni, jaka łączyła od wieków Polskę i Węgry, pragniemy utrzymania dobrych stosunków z monarchją austro-węgierską. Sądzymy, że na drodze pokojowej, za obopólnem porozumieniem, stanie się możliwem, w bliższej lub dalszej przyszłości, przesunięcie Galicji w skład Państwa Polskiego.

Geograficzne położenie Polski czyni związek gospodarczy Polski i Niemiec rzeczą naturalną i dla obu stron korzystną. Pragniemy więc z Rzeszą Niemiecką przymierza gospodarczego, któreby zapewniło Polsce niezbędne dla ekonomicznego rozwoju warunki. Przymierze polsko - niemieckie, oparte na konwencji militarnej uważamy za polityczną konieczność dla Polski, ale sądzymy, że również i dla Niemiec jest ono czynnikiem pożądanym, który polepszyć może ich międzynarodową pozycję. Zdaniem naszym, przymierze wywołać też musi zmianę kursu rządowego w stosunku do Polaków w Prusach, a zmiana ta wzmocni psychologiczną podstawę przymierza.

* * *

Nawiązując obecną działalność do wskazań konstytucji 3-go maja, która pragnęła wzmocnić siły państwa przez wpro-

wadzenie monarchji dziedzicznej, wytworzenie stałej, silnej armji i zasobnego skarbu, Stronnictwo Państwowe dąży również do utrwalenia w Polsce monarchji dziedzicznej, konstytucyjnej, o ustroju demokratycznym.

Polska winna przyjąć formę monarchji, aby stać się państwem mocnym, a rządmem; dynastja bowiem stanowi czynnik, który potęguje siłę militarną państwa i zapewnia stałość jego polityki zewnętrznej.

Polska winna przyjąć ustrój konstytucyjno-demokratyczny, aby zabezpieczyć wszystkim w państwie Polskiem prawa i swobody obywatelskie.

Konstytucja Polski opierać się winna na powszechnem, równem, bezpośrednim i tajnem prawie wyborczem. Głosowanie powszechne i równe, powoła wszystkich obywateli do życia politycznego narodu, aby nikt w swych prawach obywatelskich nie czuł się pokrzywdzonym. Głosowanie tajne i bezpośrednie uniemożliwi nadużycia i presję przy wyborach.

Ustrój wewnętrzny państwa oprzeć się winien na samorządzie gmin, powiatów i prowincyj, związanym ściśle z organizacją państwową.

* * *

Siłę fizyczną i duchową Polski pragniemy oprzeć na szerokim fundamencie warstw ludowych i za pierwszorządne zadanie państwa uważamy podniesienie dobrobytu i kultury tych warstw.

Usiłowaniem Stronnictwa Państwowego będzie inicjować i przeprowadzać reformy socjalne, stwarzać instytucje, mające na celu potrzeby materialne i duchowe mas włościańskich, robotniczych, rzemieślniczych, oraz drobnego mieszczaństwa i wogóle przyczyniać się do rozwoju wszystkich sił produkcyjnych narodu.

Stronnictwo Państwowe dążyć będzie również do wytworzenia normalnych warunków bytu i pracy dla szerokich warstw inteligencji zawodowej, chcąc umożliwić jej należne spełnianie poważnych obowiązków, jakie spadają na nią w całości kształcie naszego życia państwowego.

Parcelacja, prawodawstwo podatkowe, współdziałające parcelacji, i kolonizacja wewnętrzna, banki parcelacyjne przez państwo do życia powołane, lub kredytowane przez państwo, oraz włości rentowe stanowiąc będą podstawę polskiej reformy agrarnej.

Powszechne nauczanie, szkoły dla majstrów rzemieślniczych i fabrycznych, kursa agronomiczne dla drobnych rolników, muszą podnieść w Polsce kulturę pracy szerokich warstw ludności.

Dla klasy robotniczej domagać się będziemy, opierając się na wzorach i doświadczeniach Europy zachodniej, reform i instytucyj, zabezpieczających los robotnika, jako równouprawnionego z innymi obywatela kraju, a więc: zorganizowania giełdy pracy, kas chorych i inwalidów, sądów rozjemczych, możliwego skrócenia dnia roboczego, walki z chorobami zawodowymi i t. p.

Granice naszego prawodawstwa społecznego określa interesy szerokich warstw, przy uwzględnieniu koniecznych dla produkcji warunków.

Dla podźwignięcia szerokich warstw ludowych, sprostanania potrzebom kultury i dla odbudowy zniszczonego kraju, Polska potrzebować będzie znacznych środków skarbowych. Podstawą skarbowości polskiej winny stać się: podatek progresywny, majątkowy i dochodowy, oraz różnego rodzaju monopole.

* * *

Wzmacniający siłę państwa rozwój narodowości, w skład jego wchodzących, winien być zabezpieczony, a stanowiska i urzędy — dostępne dla wszystkich obywateli państwa, bez względu na ich pochodzenie i wyznanie.

* * *

Chwila obecna, zbyt mało jeszcze przysłania najbliższe nawet dni i nie pozwala rozwijać w szczegółach programów, kreślonych na bliższą i dalszą przyszłość. Układ stosunków ekonomiczno - społecznych zależy przede wszystkim od ukształtowania się stosunków politycznych. Z konieczności więc w programie Stronnictwa Państwowego główny nacisk musiał paść na stronę polityczną; to jednak i w traktowaniu zadań ekonomicznych i społecznych, staraliśmy się wysunąć pewne zasadnicze postulaty, których obronę uważamy za konieczną, a urzeczywistnienie — za możliwe przy zgodnem poparciu zorganizowanych sił społeczeństwa.

D25 IV. 3. 2 / 137

Dublet

13/137